

MONOGRAFIE KONSTYTUCYJNE

Krzysztof Wojtyczek

**SĄDOWNICTWO KONSTYTUCYJNE
W POLSCE
WYBRANE ZAGADNIENIA**

Warszawa 2013

**Niniejsza publikacja ukazuje się jako tom XLVII Studiów i Materiałów
Trybunału Konstytucyjnego, Monografie Konstytucyjne nr 4**

Redakcja:

Krzysztof Budziło

Redakcja i korekta techniczna:

Biblioteka Trybunału Konstytucyjnego

Projekt graficzny okładki serii:

Aldona Dawid

Recenzenci:

Prof. dr hab. Leszek Garlicki

Prof. dr hab. Mirosław Granat

Afiliacja autora:

Uniwersytet Jagielloński

Copyright by Biuro Trybunału Konstytucyjnego, Warszawa 2013

ISBN: 978-83-87515-71-3

ISSN: 1426-1030

Nakład: 200 egz.

Wydawca:

Biuro Trybunału Konstytucyjnego

00-918 Warszawa, Al. J.Ch. Szucha 12a

www.trybunal.gov.pl

Skład, druk i oprawa:

Pracownia C&C Sp. z o.o.

www.pracowniacc.pl

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
--------------------	---

ROZDZIAŁ PIERWSZY

MODELE KONTROLI KONSTITUCYJNOŚCI	11
1. Uwagi wstępne	11
2. Podziały i typologie kontroli norm	12
3. Modele kontroli norm	20
4. Uwagi końcowe	29

ROZDZIAŁ DRUGI

ISTOTA KONTROLI NORM	31
1. Uwagi wstępne	31
2. Normy i przepisy jako elementy składowe systemu prawnego	32
3. Hierarchia prawa jako przesłanka kontroli norm	36
4. Zasada praworządności jako przesłanka kontroli norm	40
5. Przedmiot kontroli	42
6. Wzorce kontroli	51
7. Trzy rodzaje wzorców kontroli wyróżnione w ustawie	53
8. Kontekst aksjologiczny norm prawnych	58
9. Kontekst społeczny norm prawnych	61
10. Relacja zgodności/niezgodności między normami	63
11. Domniemanie konstytucyjności oraz rozkład ciężaru dowodu i argumentacji	71
12. Ustalenia dokonywane przy kontroli norm	74
13. Ustalenia o znaczeniu proceduralnym	79
14. Rozstrzygnięcie kontrolne	81
15. Uwagi końcowe	82

ROZDZIAŁ TRZECI

POZYCJA USTROJOWA, POWOŁYWANIE I ORGANIZACJA TRYBUNAŁU KONSTITUCYJNEGO	85
1. Uwagi wstępne	85
2. Trybunał Konstytucyjny jako organ władzy sądowniczej	85

3. Konstytucyjne unormowanie stosunków między Trybunałem Konstytucyjnym a innymi organami państwowymi	91
4. Wybór sędziów Trybunału Konstytucyjnego	93
5. Powoływanie Prezesa Trybunału Konstytucyjnego	99
6. Niezależność Trybunału Konstytucyjnego	101
7. Autonomia organizacyjna	104
8. Służby pomocnicze Trybunału Konstytucyjnego	106
9. Rozkład spraw między pełny skład a węższe składy orzekające	108
10. Uwagi końcowe	112

ROZDZIAŁ CZWARTY

ZAKRES KOMPETENCJI TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO

W DZIEDZINIE KONTROLI NORM	113
1. Uwagi wstępne	113
2. Konstytucyjna regulacja kompetencji Trybunału Konstytucyjnego – uwagi ogólne	113
3. Inicjowanie kontroli norm.	116
4. Skarga konstytucyjna	122
5. Zakres kontroli norm – uwagi ogólne	125
6. Zakres kontroli konkretnej	130
7. Zakres kontroli prewencyjnej	133
8. Delimitacja kompetencji Trybunału i sądów w dziedzinie kontroli norm	135
9. Kompetencje Trybunału Konstytucyjnego a międzynarodowa ochrona praw człowieka	141
10. Kontrola norm a pozostałe kompetencje Trybunału Konstytucyjnego . . .	144
11. Uwagi końcowe	146

ROZDZIAŁ PIĄTY

PROCEDURA KONTROLI NORM	149
1. Uwagi wstępne	149
2. Zasada konstytucjonalizmu	154
3. Zasada ochrony interesu publicznego	155
4. Zasada skargowości	159
5. Zasada kontradyktoryjności	164
6. Zasada kierownictwa sędziowskiego	167
7. Zasada bezpośredniości postępowania	169
8. Zasada przeprowadzania rozprawy	171
9. Zasada publiczności	172
10. Zasada swobodnej oceny dowodów	174

11. Zasada jednoinstancyjności postępowania	175
12. Uczestnicy postępowania kontroli norm.	177
13. Prawo do wysłuchania w procedurze kontroli konkretnej	178
14. Przebieg procedury kontroli norm	181
15. Uwagi końcowe	186

ROZDZIAŁ SZÓSTY

SKUTKI PRAWNE ORZECZEŃ TRYBUNAŁU

KONSTYTUCYJNEGO.	189
1. Uwagi wstępne	189
2. Skutki orzeczeń sądownictwa konstytucyjnego w kontekście jego celów	190
3. Uwagi prawnoporównawcze.	192
4. Treść i rodzaje orzeczeń	195
5. Moc powszechnie obowiązująca i ostateczny charakter orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego	197
6. Wyroki w ramach kontroli prewencyjnej	199
7. Wyroki w ramach kontroli następczej.	203
8. Wyroki zmieniające treść obowiązujących norm prawnych.	207
9. Zasada <i>ne bis in idem</i>	211
10. Skutki wyroków Trybunału Konstytucyjnego dla aktów stosowania prawa.	214
11. Skutki wyroków Trybunału Konstytucyjnego dla sytuacji prawnych nieobjętych zakresem stosowania art. 190 ust. 4 Konstytucji.	221
12. Problemy powstające na tle odroczenia daty wejścia w życie wyroku	223
13. Wyroki interpretacyjne	227
14. Wyroki zakresowe.	229
15. Wyroki aplikacyjne	230
16. Skutki naruszenia unormowań proceduralnych przy stanowieniu prawa	232
17. Wykonywanie wyroków Trybunału Konstytucyjnego	234
18. Uwagi końcowe	238

ROZDZIAŁ SIÓDMY

FUNKCJE USTROJOWE SĄDOWNICTWA KONSTYTUCYJNEGO 241

1. Uwagi wstępne	241
2. Sąd konstytucyjny jako organ polityczny	242
3. Sąd konstytucyjny jako współposiadacz władzy ustrojodawczej.	244
4. Sąd konstytucyjny jako strażnik i współtwórca praw człowieka	246
5. Sąd konstytucyjny jako regulator ustroju państwowego	248

6. Sąd konstytucyjny jako organ współwyznaczający pozycję wspólnot samorządowych wobec władzy centralnej	252
7. Sąd konstytucyjny jako regulator „władzy zewnętrznej” państwa	254
8. Sąd konstytucyjny jako podmiot polityki zagranicznej	256
9. Uwagi końcowe	262

ROZDZIAŁ ÓSMY

LEGITYMIZACJA SĄDOWNICTWA KONSTYTUCYJNEGO

1. Uwagi wstępne	265
2. Wątpliwości dotyczące legitymizacji sądownictwa konstytucyjnego ...	266
3. Rozważenie argumentów przeciwników sądownictwa konstytucyjnego	268
4. Sąd konstytucyjny w warunkach realnej demokracji	271
5. Trybunał Konstytucyjny w systemie podziału władzy	276
6. Sąd konstytucyjny jako organ legitymizujący ustrój konstytucyjny ...	281
7. Uwagi końcowe	282

ZAKOŃCZENIE

BIBLIOGRAFIA